

OLIVIA MANNING (1908–1980) s-a născut la Portsmouth, Hampshire, și și-a petrecut mare parte din primii ani de viață în Irlanda, simțind, cum avea să povestească mai târziu, că nu aparține niciunui loc și dând dovadă de un mare apetit pentru călătorii și descoperiri. Chiar înainte de izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial s-a căsătorit cu R.D. Smith, trimis lector de literatură engleză la British Council din București, unde scriitoarea a venit să locuiască împreună cu el și unde avea să descopere un univers total străin, pe care îl va reflecta în literatura sa. După ce publicase mai multe romane, printre care *The School of Love* (1951) și *The Doves of Venus* (1955), experiența biografică a scriitoarei în lumea aflată în dramatică schimbare avea să ducă la apariția *Trilogiei Balcanice*, începută cu *Marea șansă* (1960) și continuată cu volumele *Orașul decăzut* (1962) și *Prieteni și eroi* (1965), în curs de apariție la Editura Nemira. Când nemții se apropiau de Atena și Europa fierbea, Olivia Manning a trebuit să plece cu soțul său în Egipt, pentru ca în cele din urmă să ajungă la Ierusalim, unde R.D. Smith a fost numit într-un post-cheie. Cuplul s-a întors la Londra în anul 1946, unde a trăit până la sfârșitul vieții. La peste zece ani de la *Trilogia Balcanică*, autoarea avea să publice, după *The Rain Forest* (1974), și *Trilogia Levantului: The Danger Tree* (1977), *The Battle Lost and Won* (1978) și *The Sum of Things* (1980). Împreună, cele două trilogii alcătuiesc seria intitulată *Fortunes of War*, cunoscută în toată lumea.

OLIVIA MANNING

prieteni și eroi

Traducere din limba engleză

DIANA STANCIU

NEMIRA

Pasagerii se treziseră în ape egiptene și rămaseră uimiți de albeața luminii. Era prea albă, ca un praf alb așternut pretutindeni. Impresionată de această ciudățenie, Harriet simți că viețile lor aici vor deveni ciudate și dificile.

Cineva striga că se vede uscatul. Îl luă pe Guy de mână și el o strânse ca să-i dea curaj.

– O să mergem și-o să vedem! spuse ea.

Plecaseră din Grecia ca niște exilați. Traversaseră Mediterana și acum, ajunși de partea cealaltă, știau că sunt refugiați. Erau însă în viață – o șansă mică, totuși o șansă! Erau împreună și aveau să rămână împreună și asta era singura certitudine rămasă.

Făcură câțiva pași înainte să vadă țara nouă, unde erau mulțumiți că ajung chiar dacă nu plecaseră de bunăvoie. Se zărea, netedă și albă înspre sud, coasta Africii.

Cuprins

Partea I	
Adversarii	7
Partea a II-a	
Învingătorii	129
Partea a III-a	
Romanticii	213
Partea a IV-a	
Înmormântarea	355

Partea I

Adversarii

1

Când portarul sună să-i spună că o așteaptă un domn în hol, lui Harriet Pringle îi căzu receptorul din mână și ieși desculță, într-un suflet, din cameră.

De două zile tot păzea telefonul și de trei nopți, de când era la Atena, nu putea dormi de grijă. Își lăsase soțul în România, o țară ocupată între timp de inamic. Poate că reușise să scape... Poate că omul din hol era Guy însuși... Coborând scările, văzu însă că nu era decât Yakimov. Se întoarse repede să-și încalțe pantofii – până și Yakimov putea aduce vești.

Când se întoarse, îl găsi încovoiat ca un cal bătrân și obosit, privind în jos pe sub borul pălăriei rupte. Vederea lui îi trezi cele mai negre gânduri. Incapabilă să scoată vreun sunet, îi atinse doar brațul. Își ridică imediat fața tristă și zâmbi, când o văzu.

– Totul e bine, băiatul nostru drag e în drum spre noi.

Era așa de nerăbdător s-o convingă, că ochii mari și verzi ca două boabe de strugure parcă-i ieșeau din orbite.

– Am un mesaj... Trebuie să fie pe aici, pe undeva. A sunat cineva de la București la Legație și unul dintre băieții de acolo m-a întrebat: „Cunoști o anumită doamnă Pringle, nu-i așa? Poate treci să-i lași asta...”

Degetele lungi cotrobăiau prin buzunarele costumului de șantug ca antenele unui gândac...

– O bucățică de hârtie, doar o bucățică de hârtie!

Încercă și în buzunarul de la piept. Când își ridică brațul lung, ea observă mătasea violet a cămășii prin stofa zdrențuită a hainei și adâncitura alb-albăstuiie și fără păr a subrațului, prin mătasea ruptă. Buzunarele erau atât de roase, că mesajul putea să fi căzut... Îl privea încordată, abia îndrăznind să respire, știind că orice manifestare de nerăbdare l-ar fi zăpăcit și mai tare.

Relația lor era destul de bună acum, dar nu fusese întotdeauna așa. Yakimov – prințul Yakimov – se instalase în casa lor și nu reușiseră să mai scape de el decât atunci când Bucureștii deveniseră un oraș prea periculos pentru el. Ea nu-l plăcea și el se temea de ea, dar când se întâlniseră din nou la Atena, se împăcaseră. Era singurul aici care-i înțelegea temerile și această înțelegere era unica ei consolare.

– Ah! Iată-l! E în bună stare, vezi? făcu el satisfăcut.

Îi luă hârtia din mână și citi: „Vin pe aceeași rută ca și tine. Ne vedem diseară!”

Mesajul trebuie să fi fost primit cu ore în urmă și era deja aproape seară. Probabil că Guy ajunsese deja la Sofia și aflase, ca și ea, că avionul românesc nu mergea mai departe și că-și va continua călătoria cu Lufthansa. Compania germană acceptase să transporte pasageri de-ai aliaților în teritorii neutre, dar ea auzise de avioane

deturnate spre Viena și de supuși britanici astfel arestați ca inamici. Pentru Harriet riscul nu fusese prea mare, dar pentru Guy, un bărbat tânăr, la vârsta serviciului militar, lucrurile stăteau altfel.

Văzând-o că se schimbă la față, Yakimov întreabă stânjenit:

– Nu te bucuri? Sunt vești bune, nu-i așa?

Încuviință din cap și, scufundându-se într-un fotoliu, șopti:

– Minunate!

Se aplecă și își prinse fața în mâini.

– Draga mea!

Ridică o mână și râse, dar avea lacrimi în ochi:

– Guy va fi aici în seara asta!

– Ei! Ți-am spus eu că-și poate purta singur de grijă!

Încurcată, epuizată și, totuși, ușurată, rămase pe loc, știind că grijile nu se terminaseră încă. Mai era până seara...

Yakimov o privi jenat și spuse:

– Hai să ne plimbăm puțin! Să iei o gură de aer...

Ți-ar face bine, să știi!

– Da, da, mi-ar plăcea!

– Atunci, s-o luăm din loc, draga mea!

Ieși la lumină cu sentimentul celui ce se ridică din pat după boală. Pe stradă coborâseră umbrele, însă la capătul ei soarele strălucea orbitor. Yakimov pornise în direcția opusă, dar ea îl rugă:

– N-am putea merge într-acolo?

– Acolo?

Părea deconcertat...

– E Piața Constituției. Ți-ar plăcea să te plimbi pe acolo?... Să știi că am ochi...

- Dar nu avem nicio țintă precisă!

Yakimov n-o mai contrazise. Intrară în piață. Era o grădină prăfuită și convențională, unde portocalele se uscau prin pomi și el îi spuse că de jur împrejur erau hoteluri și birouri, în edificiile cu fațade de marmură albă sau de stuc roz-marونی. În mijlocul pieței se aflau clădirile Parlamentului, cândva un palat, care-și păstrau încă strălucirea de altădată și dincolo de ele se întindeau parcurile, o junglă de arbuști fremătători, din care palmierii își ridicau vârfurile ca niște egrete. La intrare străjuiau patru palmieri uriași, cu trunchiuri argintii, satinat... și totul - clădiri, pomi, palmieri, mașini și trecători - tremura în arșița după-amiezii de toamnă.

„Atena“, se gândi Harriet, „orașul mult visat!“

Bucureștii erau în mijlocul Europei. Aici însă ajunseser la malul Mediteranei. În București începea iarna, în timp ce aici vara părea că nu se va sfârși niciodată.

Dacă rezistau până la căderea serii, ea și Guy puteau să se întâlnească, în sfârșit. Încercă să-și imagineze pe unde ar putea fi avionul lui: în empireu, deasupra apelor Mării Egee, albastre și verzi ca penele unui păun. Îi ură să rămână pe ruta stabilită. Guy scăpase de nefericita capitală și de favoriții maniaci ai Noii Ordini. Acum nu trebuia decât să-i aștepte sosirea. Tot gândindu-se la asta, imaginația îi scăpă de sub control. Se gândea la cei rămași în urmă... la Sasha.

Yakimov, ca gazdă și ghid, îi tot arăta locurile mai interesante. Modest, dar conștient de avantajul situației sale, avea o oarecare morgă.

- E un oraș drăguț, spunea el. Mi-a plăcut întotdeauna... unul dintre locurile bătute și răzbătute altădată...

Scăpase de vechile datorii și noii săi prieteni nu avuseseră încă timp să afle de ele. Își găsiseră de lucru. Hainele lui nu prea mai puteau fi cârpite, dar fuseseră, totuși, spălate și călțate, iar el le purta cu un aer ce amintea trecutul plin de strălucire.

Făcu semn din cap spre o clădire somptuoasă din colț:

- G.B.!

- Și ce-i cu asta?

- Draga mea! G.B. este cel mai bun hotel! „Grande Bretagne“, înțelegi? Aici îmi dădeam ciorapii la spălat și intenționez să mă mut din nou aici când o să mă mai chivernisesc puțin.

Intrând pe strada principală, începu să se împletească și trupul lui deșirat se încovoie. Nu merseseră mai mult de o sută de metri, dar, înaintând prin mulțime, el bombănea:

- Drum lung... greu pentru bătrânul Yaki. Nu-mi mai merg picioarele ca odinioară și locul ăsta e tare oboșitor: sus-jos, fierbinte și plin de praf. Aș avea nevoie de ceva să-mi recapăt puterile...

Ajunseseră în apropierea unei cafenele mari și, răsuflând ușurat, el zise:

- Zonar! Cafeneaua cea nouă! E foarte drăguță... de fapt, preferata lui Yaki!

Locul era strălucitor: vitrine mari de sticlă, tende în dungii, mese și scaune afară, pe trotuar... Lumea era încă în haine de vară: femeile în mătase și bărbații în costume gri-argintii. Chelnerii purtau haine albe, tăvile și ibricile de cafea străluceau în soare. Dincolo de vitrine, Harriet observă rafturi pline de cutii scumpe de ciocolată și prăjituri savuroase.

- Pare destul de scump, zise ea.

- Un pic, dar merită! Undeva tot trebuie să te duci!

Traversară o străduță lăturalnică și, ajunși pe trotuarul cafenelei, Yakimov se opri:

- Dacă-ăș avea ceva bani, te-ăș invita să iei ceva...

Deci cu scopul ăsta plecase! Harriet înțelese aluzia - se aștepta ca ea să plătească, așa că-i spuse:

- Mi-au schimbat ceva bani românești la hotel, așa că putem să bem ceva...

- Desigur, draga mea, dacă tu dorești, te însoțesc cu plăcere!

Căzu pe cel mai apropiat scaun de pai și întrebă, plin de importanță:

- Ce-ai dori?

Harriet voia un ceai.

- Cred că eu voi lua un coniac. Prea mult ceai îmi face rău.

Când veni cu comanda, chelnerul îi puse și nota de plată lângă pahar, dar el o împinse spre Harriet. Apoi, sorbind din coniac, redeveni afabil:

- Știi, aici e o colonie rusească destul de mare: oameni încântători, de familie bună! E și un club rusesc, cu mâncare rusească. Delicioasă! Unul dintre membri m-a întrebat: „Yakimov e un nume deosebit. N-a fost tatăl dumneavoastră curierul țarului?”

- Și a fost?

- Nu mai știu, draga mea! Yaki era foarte mic pe atunci. Dar bătrânul meu făcea parte din suită... de asta sunt sigur! Paltonul acela al meu, căptușit cu samur, i-a fost dăruit de țar. Dar cred că ți-am mai spus?!

- Da, o dată sau de două ori.

- Ai aflat deci că a murit bătrâna mea mamă...

- Nu. Îmi pare rău.

- Acum bietul Yaki nu va mai primi bani. Era o femeie bună, mai ales cu băiatul ei, dar nu mi-a lăsat un ban moștenire. Avea o rentă viageră și totul s-a dus odată cu ea. Renta asta n-a fost o idee prea bună...

Își golise paharul și o privea așteptând. Ea încuviință din cap și el chemă din nou chelnerul.

Înainte o scotea din sărite lăcomia lui Yakimov. Acum nu-i mai păsa de nimic, doar de trecerea timpului - un obstacol ce trebuia depășit. Nu mai voia să vadă decât stația autobuzelor aeroportului, care era peste drum, în colțul străzii.

Yakimov o făcu atentă:

- Uită-te la individul acela încărcat de covorașe și carpete... E turc. Am cunoscut unul la fel la Paris, mai demult. Un prieten de-al meu, american, i-a cumpărat toată marfa. Bietul de el s-a întors acasă fără o pătură măcar pe el... A făcut pneumonie și a murit.

Ea zâmbea, conștientă că el vrea să-i distragă atenția, dar nu se putea concentra la flecăreala lui. Privea în jur, încă nevenindu-i să creadă că se afla în siguranță, în acest oraș calm și liniștit; încă simțea încordarea ultimelor luni în România. Yakimov continua să vorbească, dar imaginea cafenelei superbe se destrăma, în locul ei Harriet revăzând apartamentul din București, dinaintea plecării ei, când veniseră acasă și găsiseră ușa deschisă, luminile aprinse, paturile răscolite, tablourile distruse, covoarele ridicate și cărțile aruncate și călcate în picioare, pe podea.

Êa și Guy îl ascuseseră pe Sasha, un tânăr dezertor evreu. Mitocanii din Garda de Fier, căutând dovezi

împotriva lui Guy, îl găsiseră probabil pe băiat, Sasha dispăruse. Asta era tot ce știau și probabil tot ce aveau să știe vreodată.

Yakimov o rechemă la realitate tușind ușor. Paharul lui era din nou gol... dar în momentul acela apăru autobuzul ce ducea la aeroport și ea își căută banii în poșetă ca să achite nota de plată.

- Trebuie să plec!

- Nu pleca, draga mea! Mai e timp destul pentru un păhărel. Autobuzul așteaptă mai mult de douăzeci de minute... Îl vezi tot timpul acolo... Numai unul! se tânguia el în timp ce ea se grăbea să plece.

O privi trist cum traversează și se urcă în autobuz. Dacă ar fi știut că o să-l părăsească așa, nu și-ar fi terminat coniacul atât de repede.

Ea se așezase, gata să aștepte oricât. Numai faptul de a se fi urcat în autobuz însemna a mai învinge puțin timpul. Iar la sosirea avionului își va învinge, în sfârșit, și teama.

2

Avionul lui Harriet fusese punctual. Coborâse lin printre dealuri într-un moment sublim – acela cântat și de Pindar –, când orașul de marmură și toate dealurile dimprejur străluceau, roz-violacee, în lumina apusului.

Așteptând printre smocurile de iarbă uscată de pe aerodrom revenirea aceluia moment, ca un semn al sosirii lui Guy, Harriet privea toată splendoarea ca pe un dar pentru el. Dar, după ce atinsese perfecțiunea, cerul începea deja să se întunece. Pentru o clipă, sclipiri de culoarea vinului cuprinseseră dealurile, dar trecură repede și ea rămase doar cu propria-i nesiguranță. Abia după vreo oră avionul Lufthansa apăru, cu luminile de aterizare clipind, pe deasupra Parnasului.

În sfârșit, ateriză și ea îl văzu pe Guy pe scări. Miop și dezorientat în bătaia luminilor de la sol, el știa că nu va putea nicidecum s-o găsească, așa că rămăsese pe loc – un bărbat masiv și dezordonat, cu ochelari, cu o carte într-o mână și un rucsac vechi în cealaltă – așteptând-o